

Kvindens forsørgelse

Helt frem til 1900-tallet blev ægtemanden betragtet som den gifte kvindes husbonde og forsørger. I 1824 fastslog en forordning eksplicit mandens forsørgerpligt, og pligten opretholdtes i loven 1891 om det offentlige fattigvæsen og i loven 1908 om hustruers retsstilling. Først ved loven i 1925 om ægteskabets retsvirkninger indførtes fuld forsørgelsesmæssig ligestilling imellem ægtefællerne, og i 1926 fulgte almindelige regler om ægtefællers mulighed for at hensesidde i uskiftet bo. Derimod har det siden begyndelsen af 1600-tallet været den generelle opfattelse, at en ugift kvinde, der ikke ved formue eller på anden legal vis kunne sørge for eget underhold, selv havde pligt til at skaffe sig det ved arbejde.

I det middelalderlige danske samfund byggede hjælp og forsorg på den katolske kirke, på slægten og på den organiserede gensidighed i landsbysamfundet, i købmandsgilderne og i håndværkerlavene. Enkernes og de ugifte kvinders muligheder for udkomme ahang derfor i høj grad af deres stand eller socialgruppe.

Denne situation fortsatte også efter Reformationen, dog med den væsentlige forskel, at klosterinstitutionernes forsorgsopgaver overgik til fattigforstandere og blev finansieret af de nyoprettede fattiggasser. Det blev fra 1683 pålagt kirkeværgerne at bygge et fattighus i hvert sogn og opstille en fattigblok til almisser.

Der var markant flere kvinder end mænd, der modtog almisse. Af fattiggassen i Ribe blev der således i 1598 udbetalt bidrag til 60 mænd og 184 enlige kvinder, i 1640 var det tilsvarende forhold 23 mænd og 81 enlige kvinder; et mønster, der gentog sig i fattigregnskaberne over hele landet.

I 1708 indførtes en principiel forsørgelsesret for værdigt trængende mænd og kvinder inden for det enkelte sogn, dvs. at bedrestillede beboere fik pligt til at hjælpe fattige, der boede i det pågældende sogn.

Ved siden af den offentligt regulerede forsorg opstod i tidens løb en lang række privater stiftelser til varetagelse af forsorgsopgaver for bestemte grupper, ikke mindst de enlige kvinder. En stor del af stiftelserne blev fra slutningen af 1800-tallet omdannet til pengelegater.

Uddannelse og erhverv

Den vigtigste lovgivning om kvindens adgang til uddannelse og erhverv

1672 Stadslægerne forpligtes til at undervise og eksaminere jordemødrene, før disse må praktisere.

1714 Jordemødre i København skal eksamineres af den nyoprettede Jordemoderkommission, jordemødre i provinsen af de derværende læger.

1761 Ugifte kvinder får adgang til jordemoderuddannelsen.

1810 Ved ansættelsen skal en udlært jordemoder være mellem 20 og 30 år. Hun skal præstere vandels- og lægeattest. En gift jordemoder, der selv har født, skal foretrækkes.

1814 Undervisningspligt gennemføres for børn af begge køn fra det 7. til det 14. år.

1827 Kvinder får tilladelse til at sælge modepynt, lavet af dem selv eller af andre kvinder.

1845 Skoleinstitutbestyrerprøve indføres for både mænd og kvinder.

1857 Enker, forladte og fraskilte hustruer samt ugifte kvinder over 25 år får lige ret med mænd til næringsdrift.

1859 Kvinder får tilladelse til at aflægge lærerindeeksamen.

1867 Lærerinder opnår ret til ansættelse ved det offentlige skolevæsen.

1875 Kvinder får ret til at aflægge studentereksamen som privatister.

1875 Kvinder opnår samme ret som mænd til universitetsstudier og til at tage universitetseksaminer og akademiske grader, dog ikke i teologi. Kvindelige akademikere får ikke adgang til offentlige embeder.

1876 Kvinder får samme ret som mænd til at indstille sig til eksamen som tandlæge.

1882 Der bevilges offentligt tilskud til uddannelse af sygeplejersker uden for København.

1882 Kvinder, der er fyldt 17 år, får adgang til at aflægge Almindelig Forberedelseseksamen, der er en forudsætning for at tage adgangsprøve ved en række læreanstalter.

1882 Kvinder kan ikke praktisere som sagførere eller ansættes som fuldmægtige hos sagførere eller retsbetjente.

1889 Kvinder får lige adgang med mænd til at blive elever i Telegrafvæsenet. Der gælder særlige lønbestemmelser for kvinder.

1889 Kvinder får lige adgang med mænd til at blive elever i Postvæsenet.

1892 En forskolelærerindeeksamen etableres.

1894 Kvinder får adgang til uddannelse ved statsseminarierne.

1895 Kvinder har ikke adgang til embeder, der kræver skovbrugs-, landinspektør- eller dyrlægeeksamen.

1895 Kvinder får samme adgang som mænd til stillinger i Statens Statistiske Bureau.

1901 Københavns Kommunehospital indfører tre års elevtid for sygeplejersker.